

Småföretags- barometern

Norrbottnens län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Norrbottens län	5
Näringslivet i Norrbottens län	6
Småföretagsbarometern – Norrbottens län	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I NORRBOTTENS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Norrbottens län har minskat under de senaste tolv månaderna och länet har sin lägsta konjunkturindikator i Småföretagsbarometerns historia. Länets konjunkturutveckling har varit svagare än riksgenomsnittet under året som gått. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket optimistiska, med kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** bland företagen i Norrbotten har mattats under det senaste året och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen som har utökat den. Sysselsättningsutvecklingen placerar sig under riksgenomsnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader, med förväntningar om en kraftig uppgång.
- **Orderingångens** tillväxttakt i länets företag har mattats av för tredje året i rad. Tillväxttakten är svagare än rikssnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Norrbottens län har mattats av under de senaste tolv månaderna, och utvecklingen har varit svagare än för riksgenomsnittet. Företagen förväntar sig dock en kraftigt ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamhet** i Norrbottens län har mattats, men nedgången har varit något lägre än rikssnittet. På ett års sikt förväntas en stark ökning av tillväxttakten i länets företag.
- Småföretagen i Norrbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet. Andelen företag i Norrbotten som ser **goda utsikter att expandera** är i årets mätning 70 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 67 procent. Samtidigt vill omkring nio av tio företag i länet växa.
- **Största tillväxthindret** i Norrbotten är bristen på lämplig arbetskraft. Även tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader är betydande hinder för tillväxt bland länets företag.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I NORRBOTTENS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin och tillväxten föll kraftigt både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerens 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under det senaste året. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade i fjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Detta innebär att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Framför allt gynnas de kontaktnära branscherna av den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en kraftig konjunkturåterhämtning under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011 drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Norrbottens län

Råvaruindustrin är motorn i Norrbottens näringsliv. Malmen, stålet, skogen och vattenkraften är viktiga både för länet och för Sverige. Exporterande tillverkningsföretag, en växande tjänstesektor, turismen och småföretag inom många olika områden får allt större betydelse. I inlandskommunerna har under senare år även olika testverksamheter etablerats, vilka redan från start är baserade på ett internationellt kundunderlag.

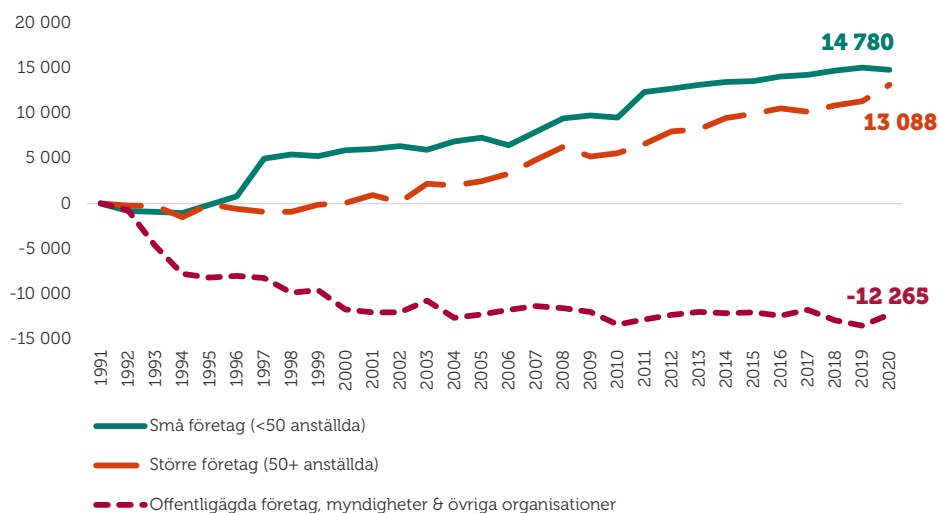
Gruvbolag som LKAB och Boliden, samt stålbolaget SSAB står för en stor del av sysselsättningen och skapar även möjligheter för företag i en rad branscher som är kopplade till den egna verksamheten. Näringslivsstrukturen gör emellertid också att konjunkturen i Norrbotten blir relativt påverkad av internationella faktorer som råvarupriser och utvecklingen av exportefterfrågan.

Under det senaste året har utvecklingen varit mindre positiv och i lägre takt än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld, det relativt sett stora beroendet av ett mindre antal stora företag och demografi- och näringslivsstrukturen i länet. I Norrbottens län har basnäringarna fortfarande stor påverkan på företagsklimatet. Gruv- och stålindustrin har det tufft med låga priser på järnmalm vilket inverkar på lönsamheten hos primärt LKAB. Som en direkt följd av detta skjuts planerade investeringar upp vilket bland annat får negativ effekt på underleverantörer och konsulter. Även stålindustrin med SSAB i spetsen går igenom en tämligen tung period, med en relativt svag efterfrågan på produkterna till följd av den låga globala efterfrågan på stål. Inom pappersindustrin är det något bättre med Kappa Kraftliner i Piteå samt Billerud Korsnäs i Kalix. Turistnäringen går fortfarande bra och kännetecknas av en stabil framtidstro.

Den lokala näringslivspolitikerna måste fortsatt verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen. Det förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, regionsföreträdare och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Norrbottens län. Men just i Norrbotten är även företag med mer än 250 anställda viktiga arbetsgivare, vilket gör att sysselsättningstillväxten ser annorlunda ut än i majoriteten av länen.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Norrbottens län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – NORRBOTTENS LÄN

Konjunkturindikatorn

Utvecklingen inom sysselsättning, ordergång och omsättning hos Norrbotten läns småföretag kommer att redovisas för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi länets konjunkturindikator.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Norrbottens län försämrades dramatiskt 2008–2009, i samband med den globala finanskrisen, efter att ha haft en betydligt högre konjunkturindikator än rikssnittet. Energi- och råvarupriser verkar påverka konjunkturutvecklingen i Norrbotten i högre grad än i övriga Sverige. Konjunkturindikatorn för länet var mellan 2013–2015 högre än för riket som helhet, men har i de senaste undersökningarna legat under riksgenomsnittet. Efter ett stark 2019 har konjunkturen vänt nedåt, se figur 2.

I 2020 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 13 vilket gav ett svagare konjunkturläge än i riket som helhet. Årets nettotal är -27 vilket därmed visar på ytterligare en försämring i länet under det senaste året, ett tapp på totalt 40 indexenheter. Norrbottens län placerar sig därmed under rikssnittets -15 och har sitt lägsta nettotal i Småföretagsbarometerns historia.

Även om företagens historiskt låga förväntningar i fjolårets rapport har införlivats blev utfallet av årets konjunkturindikator dock mer positiv än deras prognoser. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett nettotal på -72.

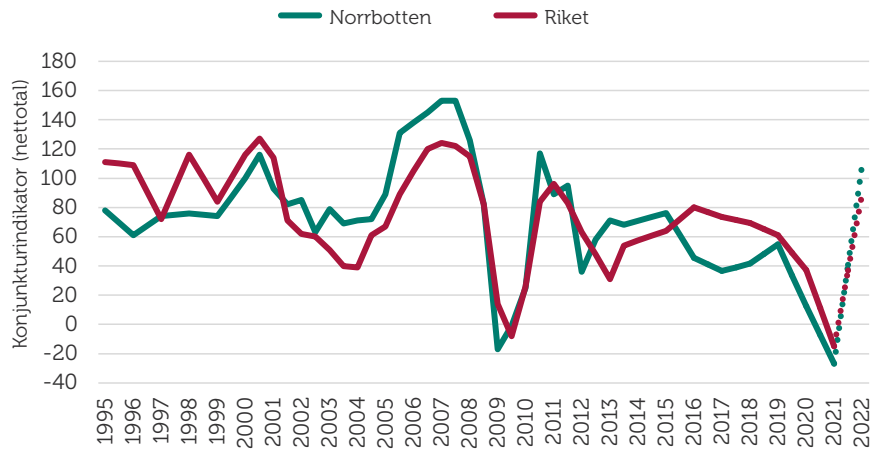
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser för sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 108. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med hela 135 indexenheter jämfört med resultatet för årets mätning. Motsvarande utveckling för rikssnittet är ett förväntat nettotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

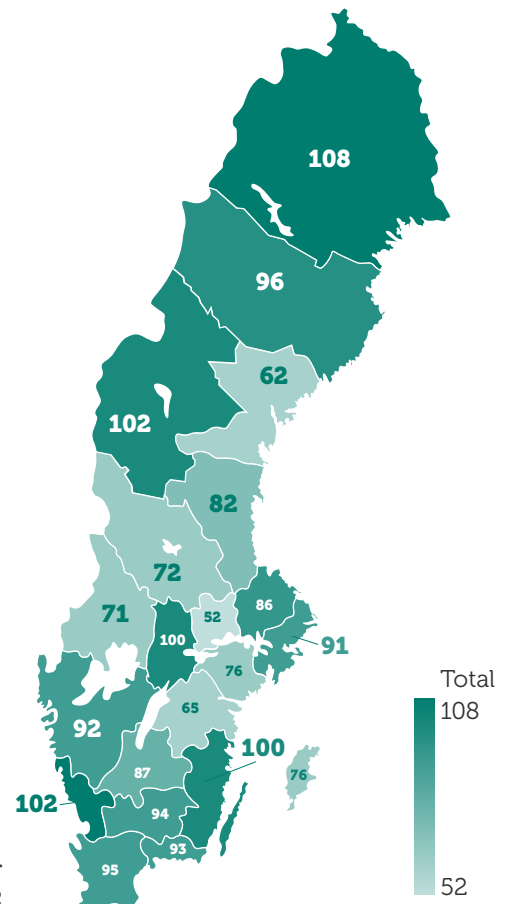
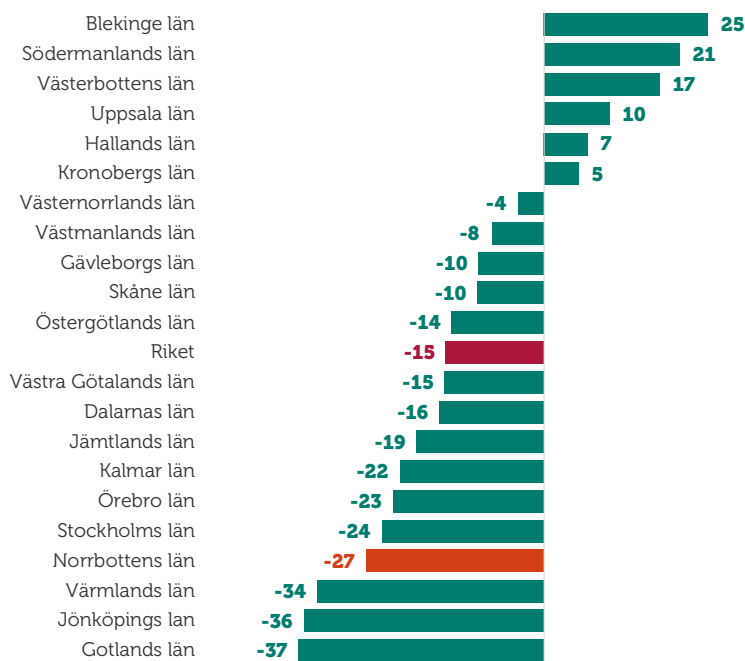
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Norrbottens län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningen bland företagen i Norrbottens län har minskat under det senaste året och ligger för andra året i rad på en negativ nivå. Detta innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som utökade den under det senaste året. Totalt har 14 procent av företagen ökat sin personalstyrka medan 27 procent har minskat den. Detta ger ett nettotal på -13, vilket ska jämföras med nettotalet -2 i fjolårets rapport. Länets nettotal för sysselsättningsutvecklingen ligger under riksgenomsnittets nettotal -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

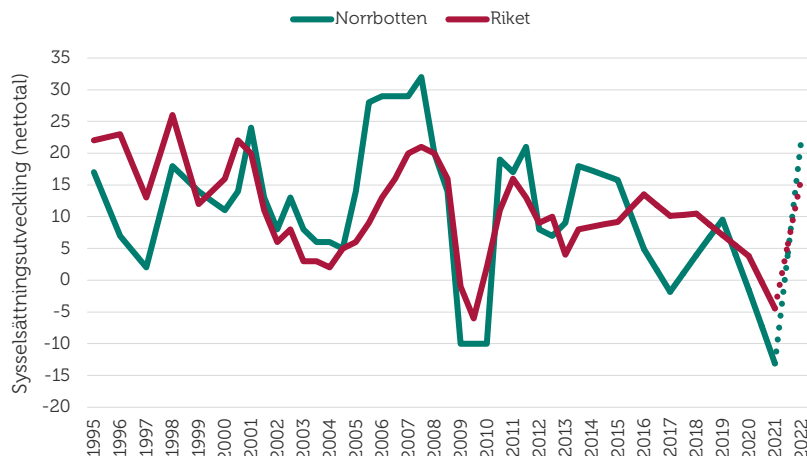
Utfallet blev en sämre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året. Prognosen i fjolårets rapport var att sysselsättningsutvecklingen skulle mattas av till ett nettotal på -8. Pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära verksamheter men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp av produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Småföretagen i länet förväntar sig därmed en ökad tillväxttakt i sysselsättningen. Nettotalet förväntas hamna på 22, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning i företagets sysselsättningsstillväxt. I riket som helhet är förväntningar ett nettotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många av företagen befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna har företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Norrbottens län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2021

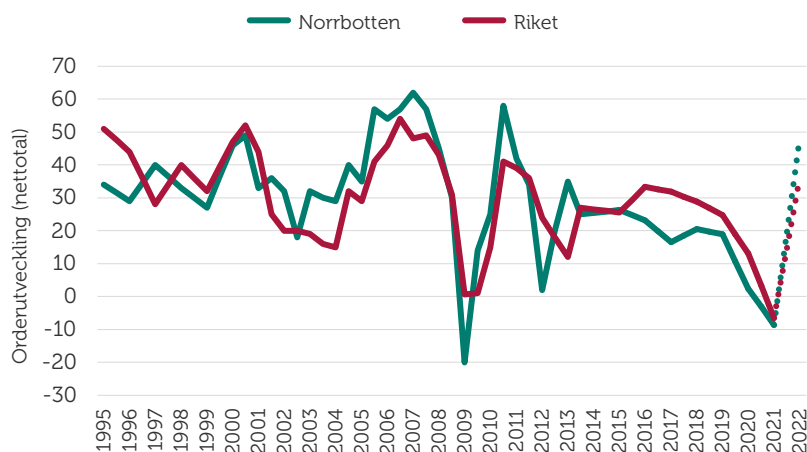
Orderingång

Orderingångens tillväxttakt i Norrbottens län har mattats av för tredje året i rad, från fjolårets netttotal 2 till -9 i årets Småföretagsbarometer. Nettotalet för rikssnittet är -7. Totalt uppger 26 procent av länets företag att orderingången ökat, medan 35 procent haft en minskad orderingång. Trots en avmattad tillväxttakt blev utfallet bättre än vad småföretagen förväntade sig i fjol, då förväntade de sig ett netttotal för 2021 på -37.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång. Bland företagen i länet tror fler än hälften (54 procent) att deras orderingång kommer öka, medan endast 6 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången under de kommande tolv månaderna blir därmed 48. Motsvarande netttotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Norrbottens län har 41 procent av företagen tackat nej till order, en betydligt lägre andel än fjolårets 63 procent och något högre än rikssnittets 33 procent.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. Av de företag som tackat nej till order uppger 44 procent detta som främsta anledning (i fjol 52 procent), vilket är lägre än riksgenomsnittet på 51 procent.

Likt tidigare år, och i likhet med riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i länet kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Norrbottens län har mattats av under de senaste tolv månaderna och ligger på nettotalet -5, jämfört med 12 i fjol. Nettotalet för omsättningstillväxten i länet ligger därmed strax under riksgenomsnittet, vars nettotal i årets mätning är -4. Årets Småföretagsbarometer visar att omsättningen har ökat hos 31 procent av företagen i länet medan den har minskat hos 36 procent under de senaste tolv månaderna.

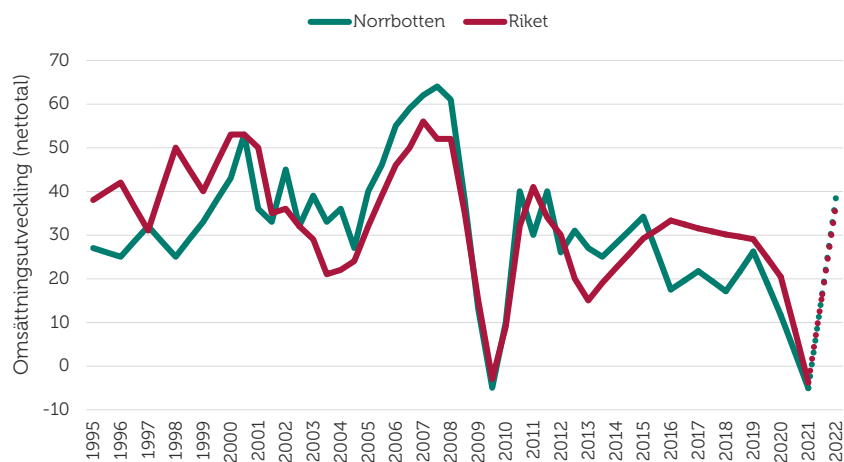
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan minskade snabbt på verksamheternas varor och tjänster, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen att omsättningstillväxten skulle mattas av till ett nettotal på -28. Med årets nettotal -5 ser vi att nedgången blev mindre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen det kommande året mycket optimistiskt bland länets småföretag. Företagen tror på en stark återhämtning där 53 procent av företagen förväntar en ökad omsättning, medan 15 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 38. Motsvarande nettotal för riksnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar hänger delvis ihop med lönsamhetsutvecklingen. Lönsamheten hos länets företag förbättrades kraftigt i 2019 års mätning då länet hade sin högsta notering av lönsamhetstillväxten sedan 2007. I fjolårets rapport minskade den däremot bland länets företag och även detta år mattas tillväxttakten av. Bland företagen i Norrbottens län har 31 procent haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, samtidigt som den har minskat hos en lika stor andel företag. Länets netttotal för lönsamhetsutvecklingen minskar därmed från fjolårets 3 till årets noll. Motsvarande netttotal för riksgenomsnittet är -4.

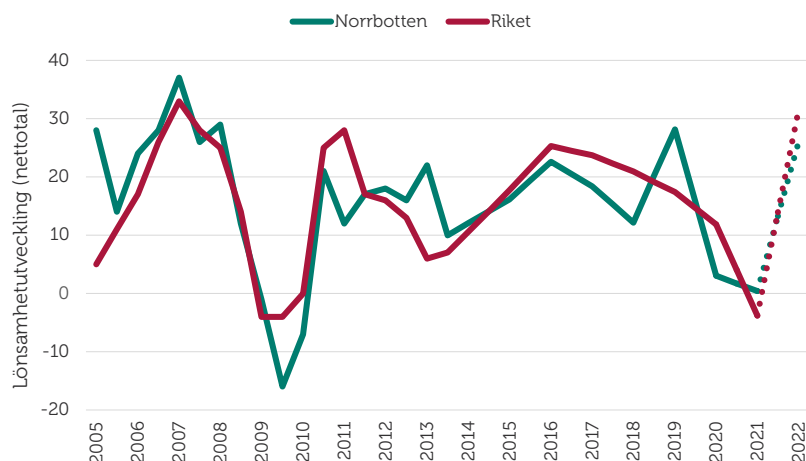
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar för lönsamhetsutvecklingen för det kommande året, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin kunde komma att innebära för företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -22. Utfallet blev därmed betydligt bättre än vad företagen i länet förväntade sig. Tuff kostnads kontroll och snabb anpassning efter förändrade villkor till följd av pandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att upprätthålla lönsamheten i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas nettotalet för lönsamheten bland Norrbotten läns småföretag öka till 26, vilket är något lägre än riksgenomsnittets förväntningar (netttotal 32). Bland företagen i länet tror 39 procent på en högre lönsamhet medan 13 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 46 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året. Detta är högre än både riksnittet på 39 procent och än i fjol då motsvarande andel var 27 procent. I fjolårets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

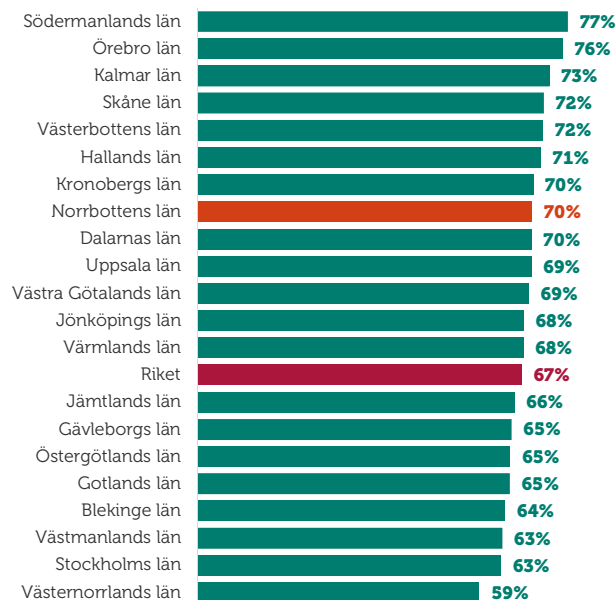
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

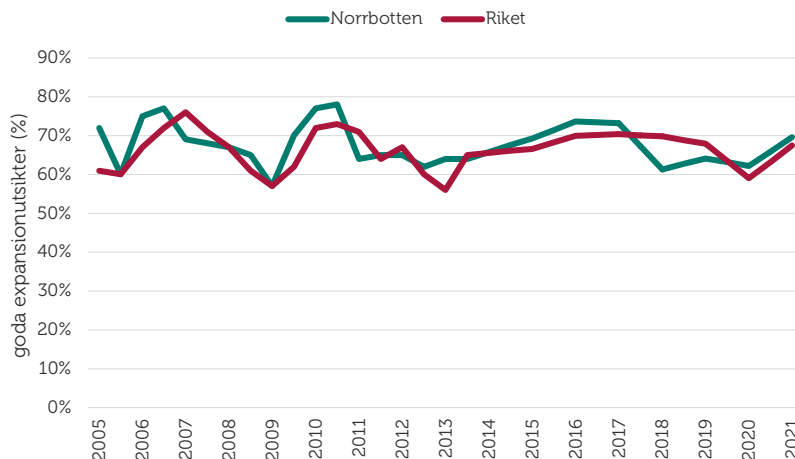
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Norrbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet, 70 procent respektive 67 procent, se figur 10. Samtidigt vill omkring nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att företagens expansionsutsikter, likt riksgenomsnittet, är uppåtgående.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

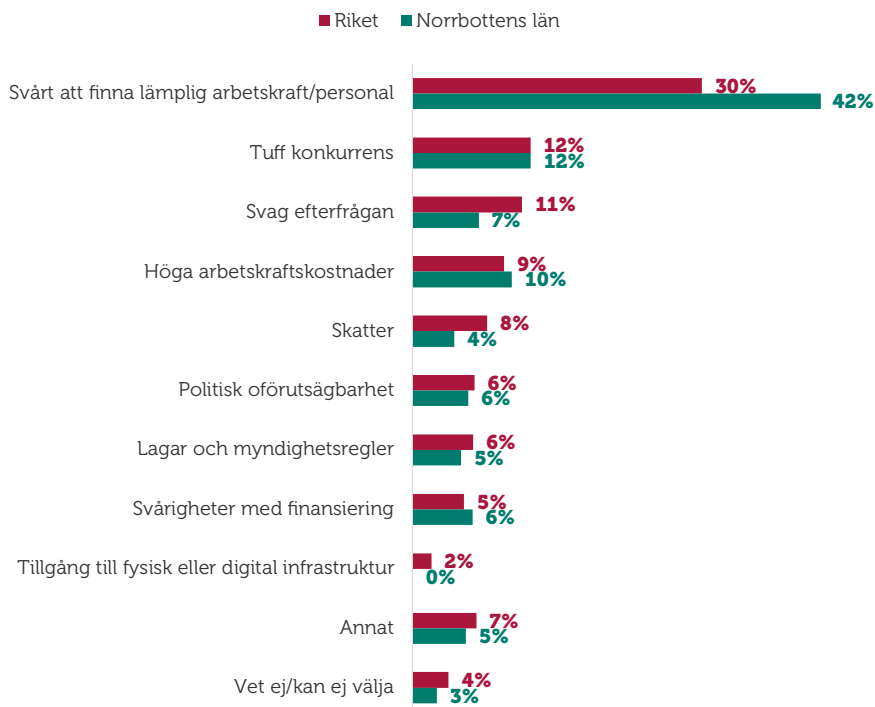
Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Norrbottens län och riket 2005–2021

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagens jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som har ökat trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppger 42 procent av företagen det svaret, vilket är en större andel än fjolårets 37 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande. Andra vanliga hinder för tillväxt är tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader, vilket 12 respektive 10 procent av företagen uppger.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Norrbottens län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att fjolårets dystra framtidsförväntningar till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare som helhet. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll. Konjunkturläget för småföretagen i Norrbottens län är på den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens historia.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Norrbottens län är mycket optimistiska om konjunkturutvecklingen under det kommande året, prognosen ger ett nettotal på 108. Detta är högre än det historiska rikssnittet på nettotal 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna att kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Detta kommer i synnerhet gynna de inhemska tjänstenäringsgrupper som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer att öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.